

N:o 48.

Af Herr **Wallenberg**: *Med förslag till ändrad lydelse af 1, 6 och 13 §§ Riksdagsordningen.*

Den i kraft varande Riksdagsordningen, som offentliggjordes den 22 Juni 1866 att lända till efterrättelse, har visat sig utgöra, i jämförelse med den äldre på ständsfyrdelningen hvilande Riksdagsordningen, en tidsenlig förbättring. Men den är långt ifrån att ega, såsom grundlag, önskvärd tydlighet, och den hvilar i några delar på alldeles ohållbara grunder. Främst bland dessa *grundfel* ber jag att få framhålla, att riksdagsmännens *antal* bestämmes hufvudsakligen derefter, att för en folkmängd af tretio tusen skall utses *en* ledamot af Första Kammaren och för en folkmängd af tio tusen i stad och för en domsaga på landet, som i medeltal kan anses innehålla tjugo à tretio tusen människor, *en* ledamot af Andra Kammaren. Härigenom kommer Riksdagens nummerstyrka att på ett betänkligt sätt tillväxa, i fall, såsom vi alla hoppas, vårt land kan visa sig på ett tillfredsställande sätt kunna föda ett större antal millioner människor än nu är förhållandet. Vid anställd jämförelse emellan den första och den adertonde riksdagen finner man, att Första Kammaren tillvuxit med fjorton och Andra Kammaren med sjuutton ledamöter. Tillväxten, procentvis räknadt, har visat sig till förmån för Första Kammaren. Skulle emellertid ingen grundlagsändring vidtagas, men folkmängden i naturlig ordning tillväxa, så skulle framtida riksdagar komma att utgöra verkliga folkvandringar från landsorten till hufvudstaden. Redan vunen erfarenhet gifver vid handen, att de riksdagsbeslut, som fattats under senare åren, icke varit visare än de, som fattades vid de första riksdagarne af detta representationsätt. Tvärtom, och kan man tydligen iakttaga, att Riksdagen med hvarje år befunnits allt mer och mer hugad att upp- och undanskjuta

frågor, som länge sedan bort upptagas till en allvarligare behandling och afgörande. Detta gäller företrädesvis lagstiftningsarbetet. Talrikheten är således icke det, som säkrast befrämjar utmärkta beslut.

Naturligtvis måste representantförsamlingar alltid bestå af så stort antal ledamöter, att alla samhällsförhållanden må der kunna representeras och alla sakförhållanden diskuteras af erfarne och i hvarje gren af våra samhällsförhållanden insigtsfulle män. Att göra en dylik, med så omfattande beslutanderätt förlänad församling allt för fåtalig skulle medföra faran af, att ett styrande koteri kunde tillvälla sig makten. Men all tanke på en sådan olycka måste försvinna, så snart en dylik församling uppgår ända till ett hundratal och derutöfver. Att göra riksdagsmännens antal helt och hållet beroende af tillväxt i folkmängden och af klyfning af domsagor är så mycket olämpligare, som en sådan tillväxt icke obetingadt medför ett större antal fullt lämpliga riksdagsmannakandidater.

Uti flera länder med representativt statskick bestämmer grundlagen antalet riksdagsmän. Exempelvis må anföras det mest utvecklade representativa statskick, som finnes i hela världen, nemligen Stora Britanniens, der underhusets ledamöter äro bestämda till sexhundrafemtioåtta och der under tidernas lopp flerfaldiga förändringar i valrätt och valbarhet blifvit vidtagna, liksom rikets befolkning ökats med många millioner menniskor, utan att *någon* ifrågasatt att ändra underhusets ledamöters *antal*. För öfrigt, och då jag icke vill öka omfånget af dessa motiv, tillåter jag mig hänvisa till Statistisk handbok af Fåhræus-Sidenbladh pag. 334: "Europeiska staternas författning och representation".

Man sysselsätter sig nu med att utfundera den lämpligaste planen och stället för ett nytt riksdagshus, men man saknar helt och hållet den viktigaste utgångspunkten, som är, för hvilket *antal* riksdagsmän byggnaden bör uppföras; ty man bör väl hoppas, att sådan stadga i våra samhällsförhållanden må kunna emotses, att en dylik byggnad må komma att begagnas under århundraden. Det är äfven ur denna synpunkt af ej ringa vigt, att man får *antalet* riksdagsmän bestämdt.

Så nära som möjligt visade sig i början och äfven sedermera de särskilda Kamrarnas antal i förhållande till samtliga riksdagsmän vara för Första Kammaren två femtedelar och för Andra Kammaren tre femtedelar, hvilket förhållande jag anser bör bibehållas. Mången har uttryckt sin glädje öfver tillväxten af städernas invånare och att derpå framdeles skulle kunna grundas ett större inflytande i Andra Kammaren, än hvad städernas representanter nu ega. Jag delar icke

detta åskådningssätt, ty jag anser riktigare och mera välbetänkt att söka bibehålla det förhållande i inflytande vid riksdagen mellan stad och land, hvilket hittills egt rum, till dess invånarnes antal i städerna så tillvuxit, att städernas folkmängd i förhållande till landsbygdens kräfver en ändring, som då efter moget begrundande torde kunna vidtagas.

Den enda rätta siffran, hvartill Riksdagens hela *antal* ledamöter bör i Riksdagsordningen upptagas och bestämmas, är *trehundra* ledamöter, fördelade i tvenne Kamrar, den Första etthundratjugo ledamöter och den Andra etthundraåttio ledamöter. Inom Andra Kammaren böra städernas representanter utgöra minst sextio, högst sextiofem och landsbygdens representanter minst etthundrafemton, högst etthundratjugo. Hvert tionde år skall Konungen ega bestämma valkretsarna, och det utan att Riksdagen må tillerkännas befogenhet att hvarken ingripa uti eller tadla denna fördelning, som ytterst skall ega till grundval de officiella statistiska uppgifter om rikets folkmängd, som, då fördelningen sker, finnas att tillgå.

För att söka visa huru mina åsigtens tillämpande skulle komma att taga sig ut, fogas härtill en *approximativ* fördelning öfver så väl Första som Andra Kammaren.

Första Kammaren:

		Transport	58
Stockholms stad	5	Hallands län	4
Stockholms län	4	Göteborgs stad	2
Upsala d:o	3	Bohus län	5
Södermanlands län	4	Elfsborgs län	7
Östergötlands d:o	6	Skaraborgs län	7
Norrköpings stad	1	Vermlands d:o	7
Jönköpings län	5	Örebro d:o	5
Kronobergs d:o	4	Vestmanlands län	3
Norra Kalmar län	3	Kopparbergs d:o	5
Södra Kalmar d:o	3	Gefleborgs d:o	5
Gotlands d:o	1	Vesternorrlands län	5
Blekinge d:o	4	Jemtlands d:o	2
Christianstads d:o	6	Vesterbottens d:o	3
Malmöhus d:o	8	Norrbottnens d:o	2
Malmö stad	1		

Summa 120.

Andra Kammaren:

Af rikets nuvarande 116 domsagor torde 112 utse en riksdagsman hvardera	112		Transport	39
fyra domsagor 2 hvardera	8	120.	Södermanlands län	2
Stockholms stad	15		Östergötlands d:o	1
Göteborgs d:o	6		Jönköpings och Kronobergs län	1
Malmö d:o	3		Kalmar län	1
Norrköpings d:o	2		Blekinge län	1
Upsala d:o	1		Malmöhus län	1
Jönköpings d:o	1		Christianstads län	1
Gefle d:o	1		Hallands d:o	1
Karlskrona d:o	1		Bohus län	1
Lunds d:o	1		Elfsborgs län	2
Landskrona d:o	1		Skaraborgs län	1
Helsingborgs d:o	1		Vermlands d:o	1
Christianstads stad	1		Vestmanlands län	1
Linköpings d:o	1		Örebro d:o	1
Örebro d:o	1		Kopparbergs d:o	1
Kalmar d:o	1		Gefleborgs d:o	1
Visby d:o	1		Vesternorrlands län	2
Öfriga städer inom Stockholms län	1		Jemtlands län	1
			Vesterbottens d:o	1
			Norrbottnens d:o	1
			Summa	60.

Tillsammans land och stad etthundraåttio.

Man kan naturligtvis invända, att den af mig uppgifna siffran för Riksdagens hela antal ledamöter icke kan sägas stödja sig på mycket omfattande statistiska beräkningar. Men om någon vill göra sig besvär att anställa aritmetiska jemförelser så väl mellan de olika Kamrarna som mellan de begge hufvudgrupperna af representanter för stad och land, så skall han finna, att mitt förslag är fullkomligt opartiskt och ingenting annat afser än att betrygga Riksdagens framtida gagnande verksamhet, hvaraf hela vårt fosterlands välfärd beror. Väl är det sant, att en dylik förändring icke behöfs *nu*, men det är säkert, att, om frågan undanskjutes, tills det blir en oafvislig nödvändighet att lösa den samma, en för sent påtänkt dylik reform blir mycket svår att genomföra. Den erfarne sjömannen försummar icke att under de behagliga

passadvindarna öfverse och förstärka skeppets tackling, ty han vet, att när han kommer i "variabla vindar", kan ingen förutse hvarken stormens styrka eller när den utbryter.

På grund af hvad jag anført får jag vördsamt föreslå, det Riksdagen behagade besluta följande ändringar och tillägg i Riksdagsordningens §§ 1, 6, 13:

Ändringar och tillägg till Riksdagsordningen.

§ 1.

»Svenska folket — — — hafva lika behörighet och myndighet». Dessa Kamrar skola tillsammans bestå af trehundra ledamöter; den Första Kammaren af etthundratjugo ledamöter och den Andra af etthundraåttio ledamöter.

§ 6.

»Första Kammaren — — — väljer efter folkmängden inom sitt område», sådan den senast blifvit officielt uppgifven, det antal riksdagsmän, som efter hvad nedan säges, blifvit för en tid af tio år bestämdt på grund af förhållandet mellan valkretsens och hela rikets folkmängd.

Riksdagsmännens antal i de särskilda valkretsarna bestämmes hvar tionde år efter statistiska grunder af Konungen. Till grund härfor lägges en siffra, som ej må understiga $\frac{1}{120}$ af rikets hela folkmängd. Finnes valkrets hafva hälften större antal folkmängd än den qvot, som berättigar till *en* riksdagsmans väljande, men uppnår folkmängden icke dubbla antalet af sådan qvot, då skall det ankomma på Konungen att, med strängt iakttagande af att Första Kammarens ledamöter vidmakthållas vid, men icke öfverstiga etthundratjugo ledamöter, bestämma hvilken eller hvilka sådana valkretsar möjligen må förunnas att utse en riksdagsman utöfver det antal hvar till folkmängden strängt taget berättigar.

§ 13.

Mom. 1 »Andra Kammaren — — — under hvilket valet skett». Andra Kammaren skall bestå af etthundraåttio ledamöter, af hvilka

minst sextio, högst sextiofem väljas för städerna och minst etthundra-femton, högst etthundratjugo för landsbygden.

Mom. 2. »Å landet — — — en riksdagsman», skolande antalet af landsbygdens riksdagsmän utgöra etthundratjugo, och skulle domsagornas antal ej uppgå dertill eller öfverstiga etthundratjugo, så må i förra fallet för de folkrikaste domsagorna väljas två ledamöter och i det senare fallet de minst folkrika närbelägna domsagorna två och två sammanslås till en valkrets. Denna fördelning sker af Konungen hvar tionde år och skall grunda sig derpå, att hela landsbygdens folkmängd uppdelas, så vidt ske kan, i etthundratjugo delar och bör den uppkomna qvoten blifva bestämmande om domsaga bör utgöra sjelfständig valkrets eller icke.

Mom. 3. I hvilket förhållande de särskilda städerna ega att välja riksdagsman bestämmes af Konungen hvar tionde år efter följande grunder. Till utgångspunkt antages det senast kända antalet innevånare i hvarje stad. Samtliga städernas innevånares hela antal skall delas med sextio. Den qvot, som härvid uppkommer, skall utgöra den bestämmande enheten för antalet riksdagsmän, som tillkommer städerna.

I stad, som har ett innevånareantal, motsvarande denna qvot eller deröfver, utses riksdagsman, en eller flera, till det antal som förhållandet emellan folkmängden och den erhållna qvoten angifver. Öfriga städer ordnas af Konungen, så vidt ske kan länsvis, i valkretsar till det antal som erfordras för att samtliga städernas riksdagsmän ej må understiga sextio.

Det nu angifna förhållandet mellan städernas och landets riksdagsmän bibehålles till dess städernas folkmänd väsentligen öfverskjuter en tredjedel af hela rikets folkmängd, hvarefter det proportionella förhållandet mellan landsbygdens och städernas folkmängd blir bestämmande.

Mom. 4. Den fördelning, som Konungen sålunda eger att hvar tionde år företaga, skall första gången utföras år 1885 för att kunna tillämpas från och med början af år 1886.

Om remiss till Konstitutions-Utskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 3 April 1884.

A. O. Wallenberg.